

Informaatiolukutaito vaikuttaa tutkimuksen laatuun

Informaatiolukutaidosta käsitteenä alettiin puhua Suomessa vuoden 2001 jälkeen, jolloin käännettiin suomeksi amerikkalaisen kirjastoseuran *Association of College and Research Libraries* (ACRL) kansainväliseen käyttöön tuottamat informaatiolukutaidon suositukset. Käsitteenä se eroaa laajuudessaan kirjastoissa jo 1970-luvulta alkaen käytetyistä käsitteistä *käyttäjäkoulutus* ja *tiedonhankinnan opetus*. Jälkimmäisten tavoitteena on opettaa tiedon tarvisijaa etsimään ja löytämään tehokkaasti aiheeseensa liittyvää tietoa kirjastoista ja erilaisista tiedonlähteistä sekä käyttämään sujuvasti kirjaston tarjoamia tietokantoja ja sähköisiä tietovälineitä.

Informaatiolukutaito on kansainvälisesti käytetty yhteinen nimitys tietyistä akateemiseen opiskeluun ja tutkimukseen liittyvistä taidoista ja niihin liittyvästä opetuksesta. Määritelmien mukaan informaatiolukutaito -käsitteeseen liittyy koko tutkimusprosessi: tiedontarpeen tunnistaminen ja sen määrittely, tiedon ja aineistohaun prosessi, hankitun aineiston jäsentely ja liittäminen omaan tietopohjaan sekä tiedon hyödyntämiseen ja käyttöön liittyvät eettisten, taloudellisten, juridisten ja sosiaalisten vaikutusten vastuullinen tunnistaminen.

Yliopisto- ja korkeakoulukirjastot ovat parhaillaan suurten muutosten alla. Muodostamalla suurempia kirjastokokonaisuuksia etsitään kustannussäästöjä ja tehokkaampia toimintatapoja. Informaatiolukutaidon opettajien resursseja ei voi vähentää, vaan pikemminkin niitä pitää lisätä ja järjestää uudella tavalla uusissa kokonaisuuksissa. Myös tulevaisuuskuva kirjastoista Web 2.0 -maailmassa on mukana uudistuvien kirjastojen toimintavisioiden.

Informaatiolukutaidon opetukselle eräs uusi haaste on tuleva opiskelijasukupolvi, joka on jo pikkulapsena tottunut käyttämään digitaalisessa muodossa tarjolla olevaa tietoa, osin hyvinkin kriitikittömästi, sieltä mistä sen helpommin saa. Arkipäivän ja kiireen keskellä Google ja Amazon ovat heille todennäköisempiä tiedon ja aineiston hankintakanavia kuin kirjastojen rakentamat vaikeakäyttöisemmät tieteellisen tiedon hakuun tarkoitettut tietokannat ja käyttöliittymät. Informaatiolukutaidon opetusohjelmille ja opettajille tämä asettaa uusia haasteita.

Vain tiivis informaatiolukutaitoon liittyvä yhteistyö oppilaitosten opettajien kanssa pystyy takaamaan sen, että tulevaisuu-

den opinnäytetyöt eivät ole pikemminkin ”leikkaa ja liimaa”-kuin ”lue ja sulata” -tekniikkaan perustuvia. Informaatiolukutaidon opettajan on yhdessä opinnäytetyötä ohjaavan opettajan kanssa tuotava esille, että helposti saatu tieto on vielä tieteellisin perustein arvioitava, ja opiskelijan on analysoitava sen sopivuus omaan kontekstiinsa.

Tottuneina lataamaan omille koneille erimuotoisia tietosisältöjä, kuvat, blogit, musiikki jne., näiden uudesta virtuaalisesta maailmasta tulevien opiskelijoiden eettinen taju ja tietämys saattavat hämärtyä. Kun tarjolla olevan tiedon luonne muuttuu, millainen on ACRL:n suositusten mukainen informaatiolukutaitoinen henkilö? Varmaa kuitenkin on, että heikoissa kantimissa oleva informaatiolukutaito ei voi olla vaikuttamatta tutkimuksen ja tieteellisen työn laatuun.

Tähän numeroon on koottu informaatiolukutaitoa käsitteleviä artikkeleita monesta eri näkökulmasta. Kirjoittajat ovat tiedonhankinnan opettajia ja informaatiolukutaidon ammattilaisia maamme yliopisto- ja korkeakoulukirjastoista.

- Tuula Ruhanen

Tietoa kirjoittajasta:

*Tuula Ruhanen, kirjastonjohtaja
Yliopistokirjastojen informaatiolukutaitoverkoston koordinoija
Käyttätymistieteellisen tiedekunnan kirjasto
email. tuula.ruhanen@helsinki.fi*